Eiropas Parlaments
2024-2029

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja
Priekšsēdētāja

9.4.2025

Adrian-Dragoş Benea
Reģionālās attīstības komitejas
priekšsēdētājam
BRISELĒ

Temats: Atzinums par iespējām vienkāršot kohēzijas fondus (2024/2106(INI))

Godātais priekšsēdētāj!

Saistībā ar minēto procedūru Nodarbinātības un sociālo lietu komitejai tika uzdots iesniegt atzinumu Jūsu vadītajai komitejai. 2024. gada 21. novembra sanāksmē tā nolēma atzinumu nosūtīt vēstules veidā.

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja iepriekš minēto jautājumu izskatīja 2025. gada 9. aprīļa sanāksmē. Šajā sanāksmē tā nolēma iesniegt par jautājumu atbildīgajai Reģionālās attīstības komitejai turpmāk minēto atzinumu.

Ar cieņu

Li Andersson

ATZINUMS

A. Tā kā kohēzijas politikai ir izšķiroša loma sociālo, teritoriālo un ekonomisko atšķirību mazināšanā; tā kā kohēzijas politika, Eiropas strukturālie un investīciju fondi un jo īpaši Eiropas Sociālais fonds Plus (ESF+) ir iedarbīgi instrumenti, kas uzlabo kohēziju starp dalībvalstīm, reģioniem un teritorijām, tostarp pilsētu un lauku apvidiem; tā kā dažādām kohēzijas politikas daļām ir savi īpaši mērķi un uzdevumi;

B. tā kā kohēzijas politikas mērķis ir īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāru, tā rīcības plānu un pamatmērķrādītājus tādās jomās kā nodarbinātība, apmācība un nabadzības apkarošana;

C. tā kā ESF+ atbalsta, papildina un sniedz pievienoto vērtību dalībvalstu rīcībpolitikām, ar ko paredzēts nodrošināt vienlīdzīgas iespējas, vienlīdzīgu piekļuvi darba tirgum, taisnīgus un kvalitatīvus darba apstākļus, sociālo aizsardzību un iekļaušanu, jo īpaši pievēršot uzmanību kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām, mūžizglītībai, investīcijām bērnos un jauniešos un piekļuvei pamatpakalpojumiem;

D. tā kā ESF+ ir vienīgais ES fonds, kas galvenokārt vērsts uz sociālajā rīcībpolitikām, tāpēc tas ir unikāls pats par sevi un kopā ar pārējo kohēzijas politikas daļu ir ļoti iedarbīgs un nepieciešams sociālās iekļaušanas panākšanā;

E. tā kā piekļuve kohēzijas fondiem var radīt nesamērīgi lielu slogu saņēmējiem, jo īpaši mazām organizācijām; tā kā pieteikumu iesniegšanas procedūru vienkāršošana var palīdzēt šo slogu mazināt;

F. tā kā nesenās ES krīzes un sarežģītā ģeopolitiskā aina ir radījusi spiedienu uz ES budžetu, kas jāpārdomā tādos aspektos kā krīžu pārvarēšana un pieaugošās izdevumu prasības un jaunu prioritāšu, piemēram, ES konkurētspējas un izaugsmes, veicināšana; tā kā sociālajam nodrošinājumam ir būtiska loma stabilitātes un Eiropas vispārējās drošības veicināšanā, tādēļ mums ir jāiegulda kvalitatīvās darbvietās, jauniešu bezdarba novēršanā, pienācīgos, ilgtspējīgos un cenas ziņā pieejamos mājokļos un bezpajumtniecības un nabadzības, jo īpaši bērnu nabadzības, izskaušanā; tā kā vienkāršošana var izraisīt kohēzijas politikas defokusēšanos un mērķu zaudēšanu un no tā būtu jāizvairās;

G. tā kā kohēzijas fondi pašreizējā satvarā ir vairākkārt izmantoti, lai reaģētu uz tādu krīžu sociālo ietekmi kā Covid-19 pandēmija, Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un nesenās dabas katastrofas,

1. aicina īstenot spēcīgu un pastiprinātu kohēzijas politiku, ieskaitot atsevišķu ESF+, ar ievērojami lielāku publisko atbalstu instrumentiem dalībvalstīs, kuru mērķis ir nodrošināt nepasargātā situācijā esošus cilvēkus un tos, kuriem mūsu sabiedrībā klājas visgrūtāk, ieguldot cilvēkos un prasmēs, palīdzot cilvēkiem izkļūt no nabadzības un sociālās atstumtības un veicinot sociālās investīcijas; tādēļ uzstāj, ka ESF+ budžetā ir ievērojami jāpalielina 2028.–2034. gada ESF+ finanšu līdzekļu apjoms;

2. uzstāj, ka ESF+ arī turpmāk jābūt galvenajam un primārajam instrumentam, ar ko tiek atbalstītas dalībvalstis, reģioni, vietējās pašvaldības un iedzīvotāji Savienības sociālās

dimensijas stiprināšanā un tādas sociālekonomiskās attīstības īstenošanā, kura nevienu neatstāj novārtā;

3. uzsver, ka ESF+ ir jāpievēršas, jāiesaistās un jāpielāgojas tādiem sociālajiem izaicinājumiem kā digitalizācija un klimata pārmaiņu sekas, vienlaikus risinot tādus sociālos sarežģījumus kā pieaugošā dzīves dārdzība un algas, kas netiek līdzi cenām, veicinot sociālo noturību, mazinot nevienlīdzību un aizsargājot cilvēkus, kuri ir vismazāk pasargāti; uzstāj, ka ESF+ būtu jāveicina ilgtermiņa investīcijas un izaugsme, koncentrējoties uz sociālo un teritoriālo kohēziju, vienlaikus atbalstot strukturālo pārveidi ES un uzlabojot konverģenci starp dalībvalstīm;

4. uzstāj, ka ESF+ ir jāturpina veicināt augšupēju sociālo konverģenci, jo īpaši attiecībā uz vistrūcīgākajām personām, un jāiegulda cilvēkkapitālā, nodarbinātībā, prasmju attīstībā un sociālajā iekļaušanā, vienlaikus veicinot uzņēmējdarbību un sociālo inovāciju, kā arī atbalstot MVU, ieguldot bērnos, risinot digitālo un zaļo pārkārtošanos, demogrāfiskās problēmas un pievēršoties krīžu skartajiem reģioniem;

5. uzsver kohēzijas politikas un ESF+ lomu tādu prasmju un apmācības atbalstīšanā, kas var atvieglot darba atrašanu vai pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi, ņemot vērā zaļo un digitālo pārkārtošanos; atgādina, ka savlaicīgas investīcijas to darba ņēmēju pārkvalifikācijā un kvalifikācijas celšanā, kuriem draud darba zaudēšana, var novērst viņu nonākšanu nabadzībā;

6. atkārto, ka kohēzijas politika ir paredzēta tiem, kam tā visvairāk vajadzīga, piemēram, bērniem un sievietēm nabadzībā, jauniešiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un personām ar invaliditāti, nabadzīgiem darba ņēmējiem, bezpajumtniekiem un migrantiem;

7. uzsver, ka visiem kohēzijas politikas finansētajiem projektiem ir pilnībā jāatbilst Direktīvai (ES) 2022/2041 par adekvātām minimālajām algām Eiropas Savienībā, lai garantētu pienācīgus darba apstākļus un novērstu algu dempingu;

8. aicina kohēzijas politikas ietvaros veikt īpašus pasākumus, lai aizsargātu mobilo darba ņēmēju, tostarp pārrobežu un sezonas darbinieku, tiesības, nodrošinot taisnīgus darba apstākļus, sociālo nodrošinājumu un aizsardzību pret ekspluatāciju, jo īpaši nozarēs, kas ir ļoti atkarīgas no pagaidu un migrējošiem darba ņēmējiem;

9. uzstāj, ka Kohēzijas fonda projektu izstrāde nedrīkst veicināt nestabilas nodarbinātības vai nestandarta nodarbinātības izplatīšanos, kas apdraud darba ņēmēju tiesības un ilgtermiņa nodarbinātības drošību;

10. uzsver sociālās ekonomikas rīcībspēku izšķirošo lomu darbvietu izveidē un sociālajā iekļaušanā, jo īpaši trūcīgos reģionos; norāda, ka gandrīz 14 miljoni cilvēku Eiropā strādā sociālajā ekonomikā un bezpeļņas sektorā, kas būtu vēl vairāk jāatbalsta no Kohēzijas fonda, lai veicinātu ilgtspējīgu nodarbinātību un sociālo iekļaušanu; uzsver, ka sociālie uzņēmumi cieši sadarbojas ar vietējām pašvaldībām, savukārt tas atvieglo un vienkāršo kohēzijas projektu īstenošanu, nodrošinot, ka finansējums efektīvi sasniedz tos, kam tas visvairāk vajadzīgs;

11. atgādina, ka 2023. gadā 24,8 % ES bērnu bija nabadzības vai sociālās atstumtības

situācijā vai bija pakļauti tādam riskam un ka bērnu nabadzības līmenis atkal pieaug, un pauž bažas par situācijas pasliktināšanos turpmākajos gados; atgādina par ESF+ lomu, ko tas pilda, atbalstot Eiropas Garantiju bērniem un cīņu pret bērnu nabadzību, kā arī citus kohēzijas fondus, tāpēc ārkārtīgi svarīgi ir nodrošināt sinerģijas un būtiski palielināt finansējumu;

12. uzsver, ka ir kļuvis skaidrs, ka kohēzijas fondu, tostarp ESF+, īstenošana bieži vien ir saistīta ar nevajadzīgu administratīvo slogu un sarežģītiem vai neefektīviem noteikumiem, tādēļ aicina Komisiju novērtēt, vai pieteikumu iesniegšanas procesus varētu padarīt piekļūstamākus;

13. brīdina, ka iespējamā kohēzijas fondu vienkāršošana nedrīkst izraisīt kohēzijas politikas defokusēšanos un mērķu zaudēšanu; šajā sakarā uzsver, ka ESF+ ir vienīgais ES fonds, kas galvenokārt vērsts uz sociālajām rīcībpolitikām, tāpēc tas ir unikāls pats par sevi un ir ļoti iedarbīgs un nepieciešams sociālās iekļaušanas panākšanā; norāda, ka pārāk bieža kohēzijas politikas mērķu un pārvaldības pārskatīšana saņēmējiem var radīt sarežģījumus un nenoteiktību;

14. atkārto, ka kohēzijas politika ir ilgtermiņa, ilgtspējīgu investīciju politika, kas ir cieši saistīta ar ESTP principu un tā rīcības plāna īstenošanu; tādēļ iebilst pret jebkādu virzību ar mērķi kohēzijas politiku pārveidot par "universālu" politiku;

15. atgādina, ka vienkāršošana nedrīkst apdraudēt labas pārvaldības, publiskā iepirkuma un finanšu kontroles principus un ir jānodrošina sociālo nosacījumu un tiesiskuma ievērošana;

16. uzskata, ka spēcīga kohēzijas politika, kuras pamatā ir reālas partnerības princips un kura ir pielāgota katra reģiona vajadzībām un izaicinājumiem, joprojām ir labākais instruments reģionālo atšķirību mazināšanai un augšupējas ekonomiskās un sociālās konverģences veicināšanai; atgādina, ka reģioniem ir jāsaglabā centrāla loma, lai nodrošinātu, ka, izmantojot daudzlīmeņu pārvaldības sistēmu, plānošana joprojām ir tuvu teritorijām un iedzīvotājiem; tādēļ atkārto, ka ir jānodrošina, lai kohēzijas politikas līdzekļi lielā mērā tiktu piešķirti to reģionālo programmu īstenošanai, kuras izstrādā, pārvalda un vada tieši reģioni;

17. atbalsta vietējiem apstākļiem pielāgotu un uz cilvēkiem vērstu pieeju kohēzijas politikai, kas nodrošina, ka finansējums nodarbinātības un sociālās iekļaušanas atbalstam patiešām sasniedz reģionus un kopienas, kurām finansējums ir visvairāk vajadzīgs; uzsver integrētu teritoriālo investīciju (ITI) un sabiedrības virzītas vietējās attīstības (SVVA) nozīmi dažādu teritoriju nodarbinātības atšķirību novēršanā;

18. pieņem zināšanai ES reģionu ievērojamās atšķirības digitālās savienotības, IT prasmju, administratīvo spēju un pieejamo resursu ziņā; aicina veicināt digitālo pārkārtošanos un uzsver, ka pieteikšanās procesu un piekļuves kohēzijas fondiem vienkāršošana jo īpaši nāktu par labu mazāk attīstītiem reģioniem un nodrošinātu efektīvāku līdzekļu izmantošanu;

19. aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) līdzdalību, informēšanu un apspriešanos ar tām kohēzijas fondu izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un izvērtēšanas posmos;

20. uzsver, ka vietējās pašvaldības ir kohēzijas politikas tiešie labuma guvēji un viens no priekšnosacījumiem ir tas, ka reģionālās un vietējās iestādes ir tieši iesaistītas kohēzijas politikas veidošanā;

21. uzsver, cik svarīgi ir saglabāt fonda dalītās pārvaldības principus, skaidrus mērķus un tematisko koncentrāciju un ka lielākā daļa fonda līdzekļu būtu jāizlieto pēc iespējas tuvāk tiem, kas izmanto fondu, cieši sadarbojoties ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām un organizācijām;

22. uzsver, ka kohēzijas politikai arī turpmāk jābūt ilgtermiņa politikai, kas balstās uz LESD 174. un 175. pantā izklāstītajiem mērķiem; pauž bažas par to, ka Savienības kohēzijas politika, ieskaitot ESF+, ir bieži izmantota kā ārkārtas reaģēšanas instruments, un uzsver, ka šāda pieeja apdraud kohēzijas politikas ilgtermiņa raksturu un investīciju mērķus, kā arī rada risku, ka nebūs iespējams pietiekami sasniegt tos cilvēkus, kuriem kohēzijas politika ir paredzēta;

23. uzstāj, ka darbvietu radīšanai un sociālajai iekļaušanai arī turpmāk jābūt prioritātei, nodrošinot, ka visi reģioni, jo īpaši tie, kuros notiek pārkārtošanās, gūst labumu no kohēzijas fondu iespējām;

24. aicina Komisiju aizsargāt kohēzijas politikas budžeta piešķīrumu, lai to varētu izmantot tās galvenajiem mērķiem un saņēmējiem, un ierosināt finanšu rezerves instrumentu, kas ES dotu iespēju ātri un elastīgi reaģēt uz sociālajām ārkārtas situācijām un krīzes situācijām un papildinātu ESF+ un citus kohēzijas fondus, vai nu balstoties uz instrumenta "Atbalsts bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (SURE)" panākumiem, vai nu veidojot to kā ES bezdarba pārapdrošināšanas shēmu, vai balstoties uz ES Solidaritātes fondu, kas paredzēts, lai to izmantotu dabas katastrofu — sevišķi klimata pārmaiņu izraisīto — vai sabiedrības veselības ārkārtas situāciju nodarītā kaitējuma novēršanai; tādēļ aicina Komisiju nodrošināt pietiekamu finansējumu, ņemot vērā palielinātos riskus šajās jomās;

25. aicina noteikumos, kuri reglamentē kohēzijas politiku, atļaut publiskos līdzekļus piešķirt tikai tiem darba devējiem un organizācijām, kas ievēro darba ņēmēju tiesības un piemērojamos noteikumus par darba apstākļiem; turklāt aicina noteikumos par publisko iepirkumu un koncesijām paredzēt iedarbīgāku sociālo nosacījumu sistēmu.

PIELIKUMS. VIENĪBAS VAI PERSONAS, NO KURĀM ATZINUMA SAGATAVOTĀJA IR SAŅĒMUSI PIENESUMU

Atzinuma sagatavotāja, pilnībā uzņemoties visu atbildību, apliecina, ka viņa nav saņēmusi nekādu pienesumu no vienībām vai personām, kas būtu jānorāda šajā pielikumā saskaņā ar Reglamenta I pielikuma 8. pantu.